

Polska Izba Gospodarcza Elektrotechniki
Polish Economic Chamber of Electrotechnics
www.elektrotechnika.org.pl

Seminarium

Nowoczesne Materiały i Technologie dla elektroenergetyki
Kraków, 26 września 2014r.

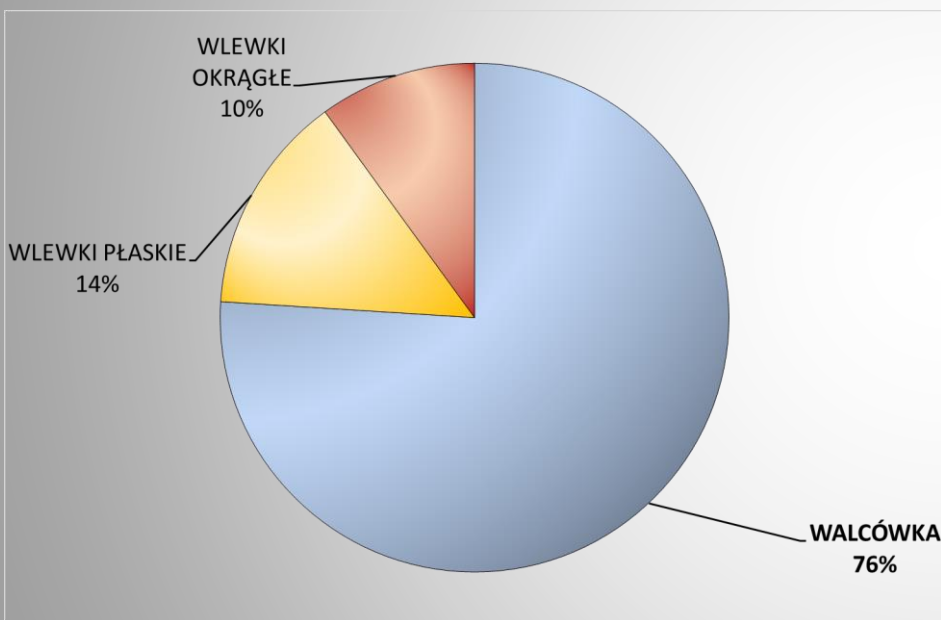
Substytucja miedzi przez aluminium – współczesne trendy w elektroenergetyce

Beata Smyrak

Kraków, 26 września 2014r.

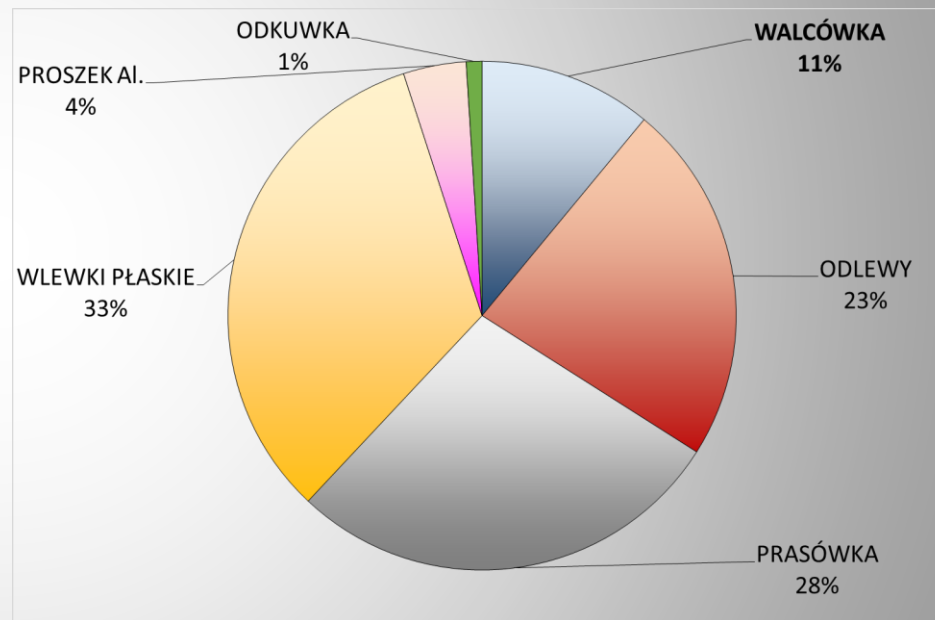
STRUKTURA ŚWIATOWEJ PRODUKCJI POŁWYROBÓW Z Cu i Al

Cu

Rys.1. Diagram produkcji półwyrobów z miedzi w 2009 r.
(produkcja 18 mln ton.)

Al

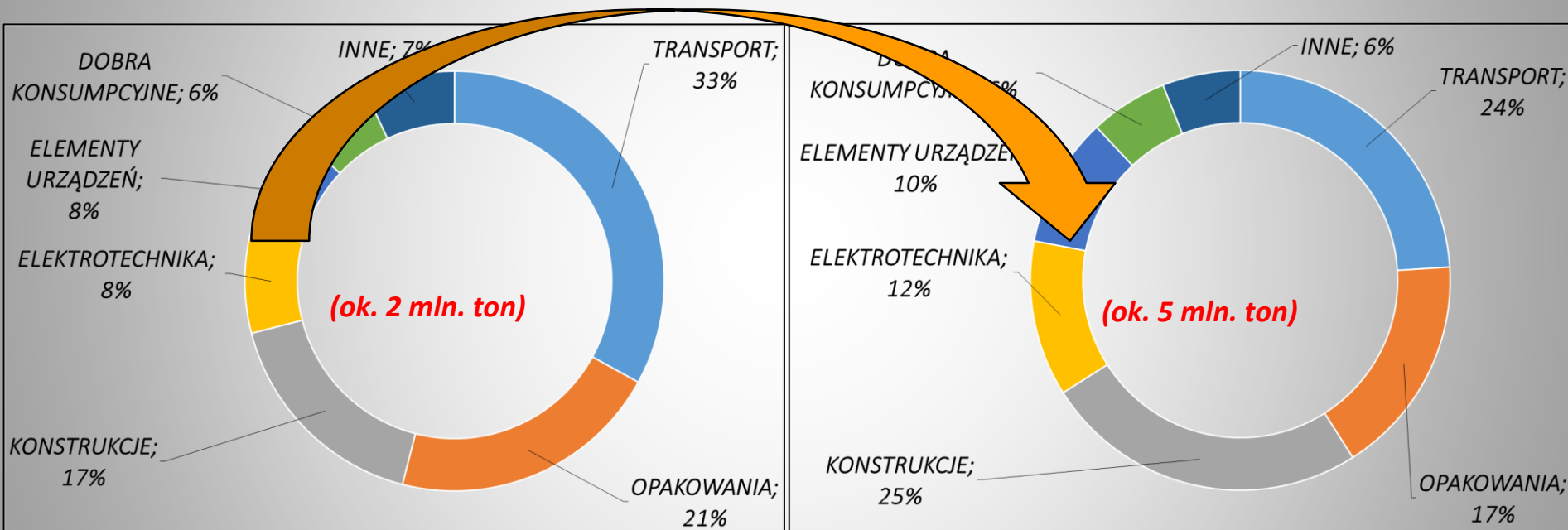

Rys.2. Diagram produkcji półwyrobów z aluminium w 2009 r.
(produkcja 40,5 mln ton.)

ŚWIATOWA KONSUMPCJA AI – ANALIZA 2000-2012

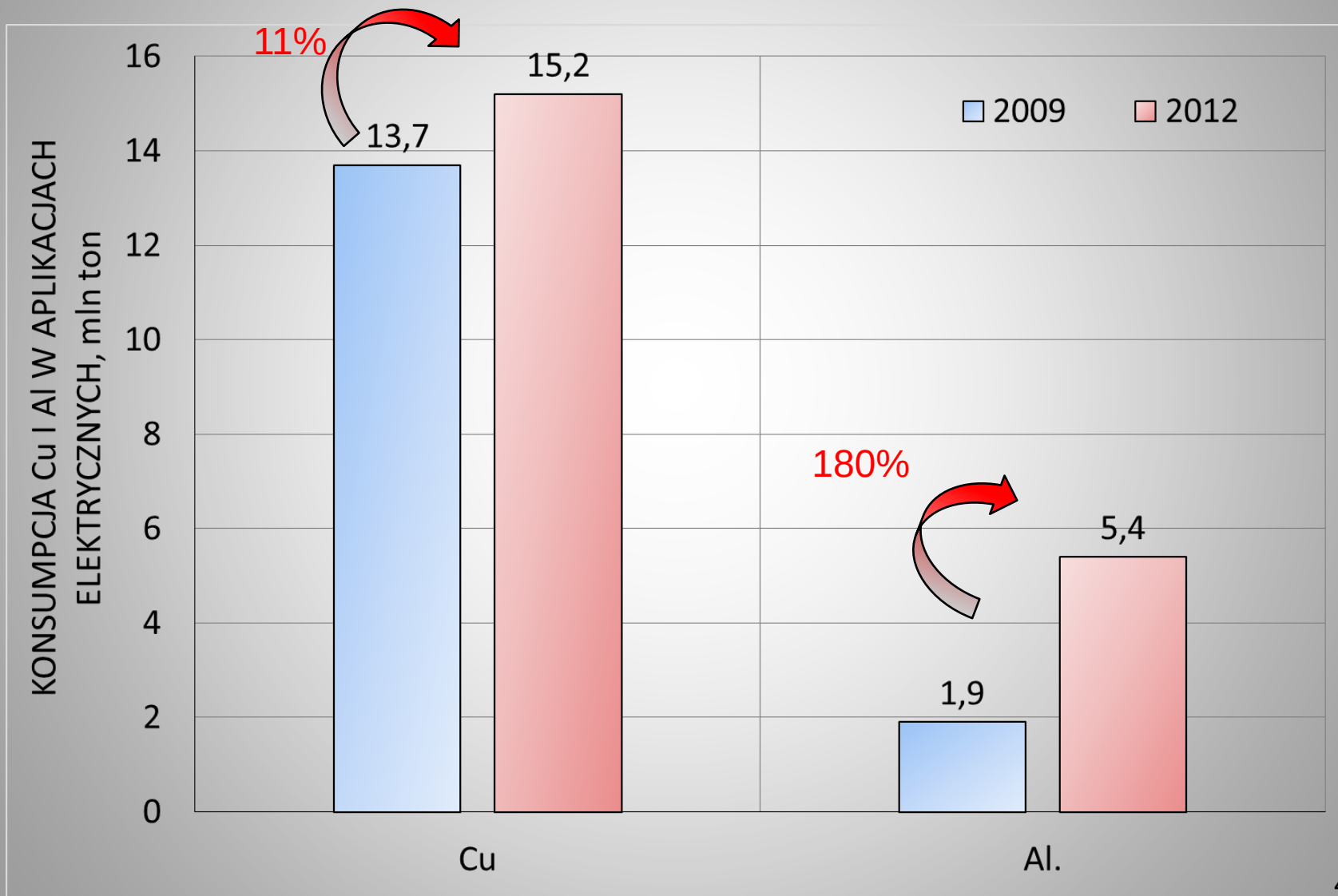
2000 r.

2012 r.

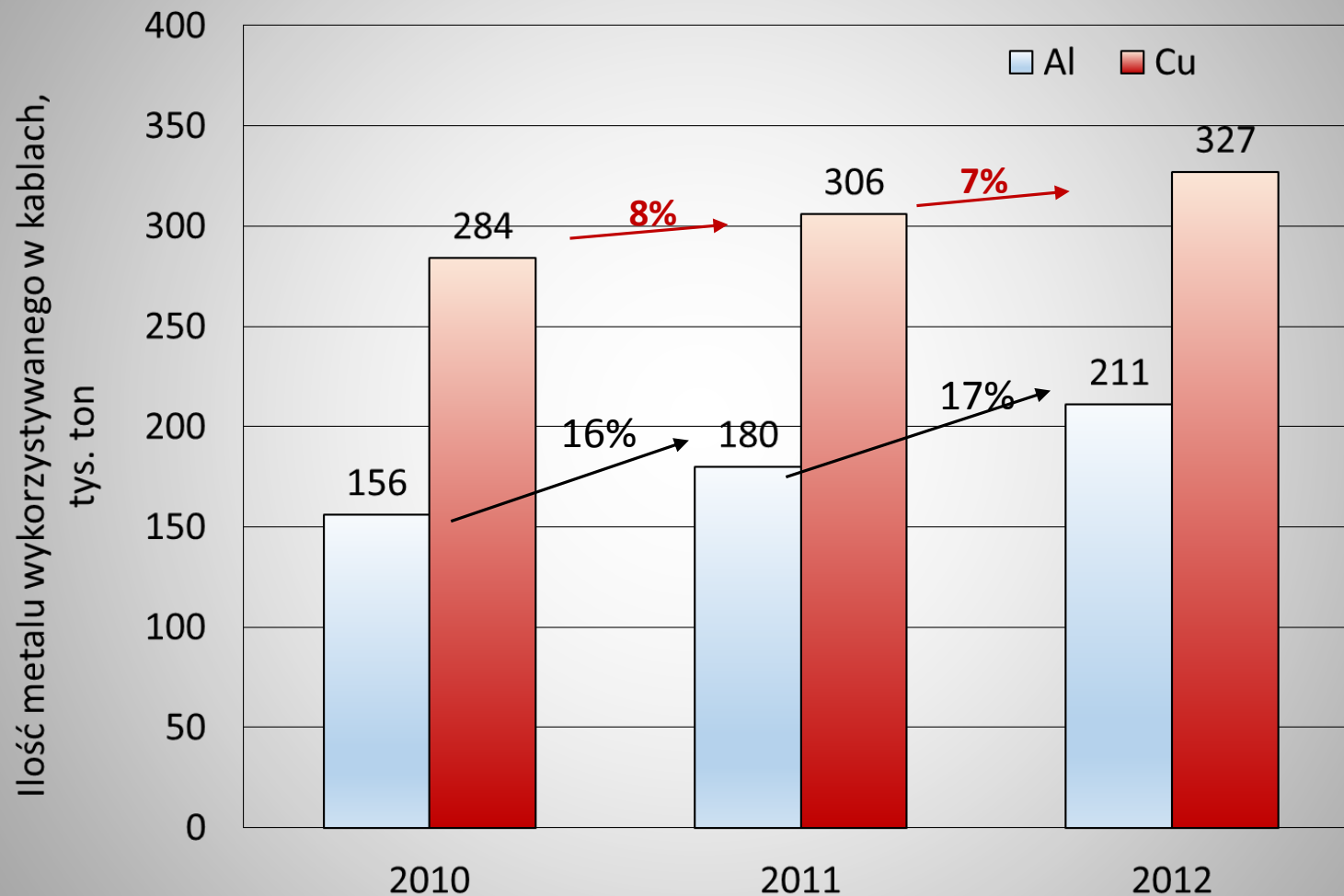
Rys.3. Zużycie wyrobów z aluminium w 2000 r. (z lewej) i w 2012 r. (z prawej)

ŚWIATOWA KONSUMPCJA Al i Cu (2000-2012r.)

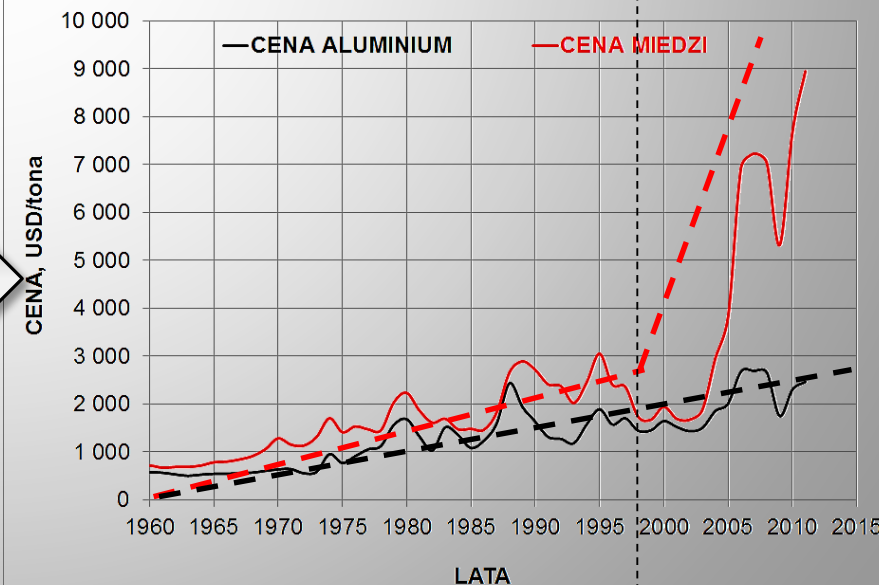
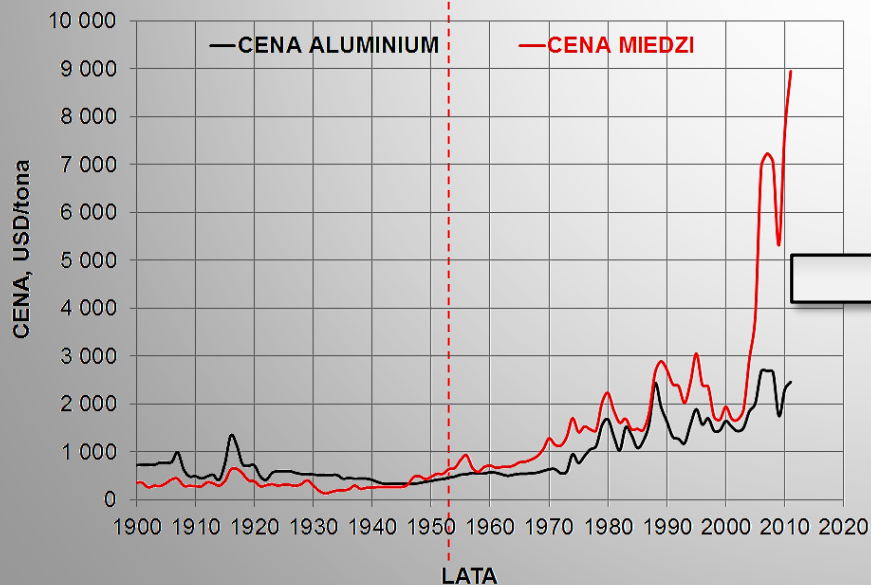
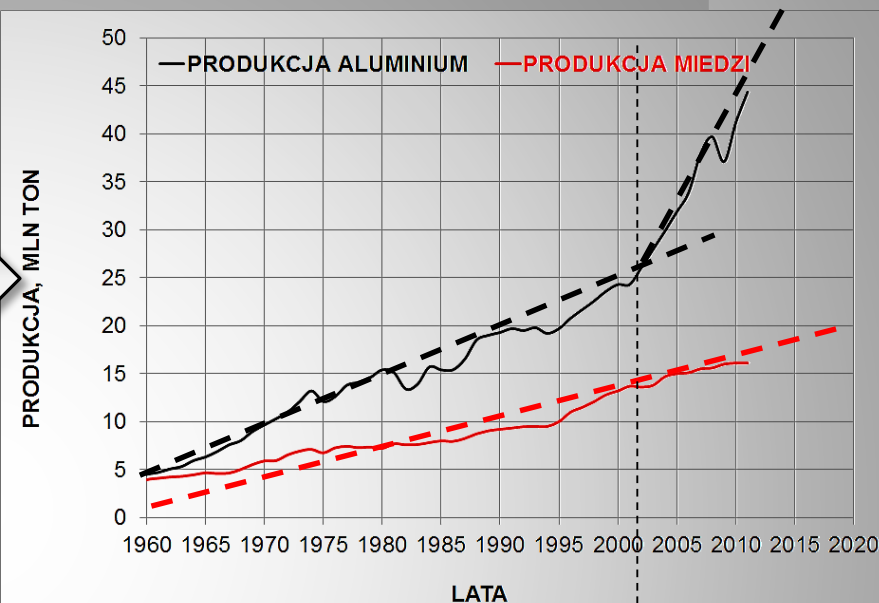
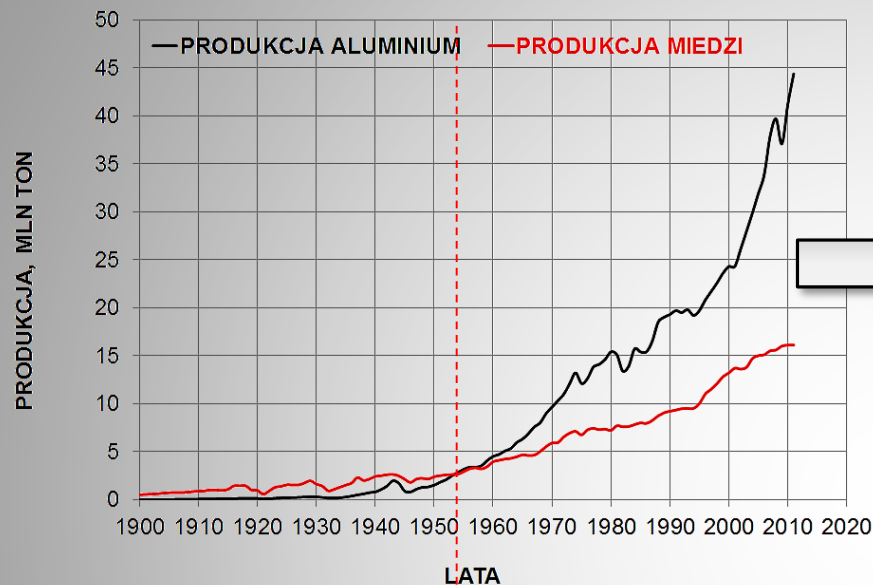
Rys.4. Konsumpcja Cu i Al. w aplikacjach elektrycznych w okresie 2009-2012r.

ALUMINIUM JAKO SUBSTYTUT MIEDZI W APLIKACJACH ELEKTRYCZNYCH

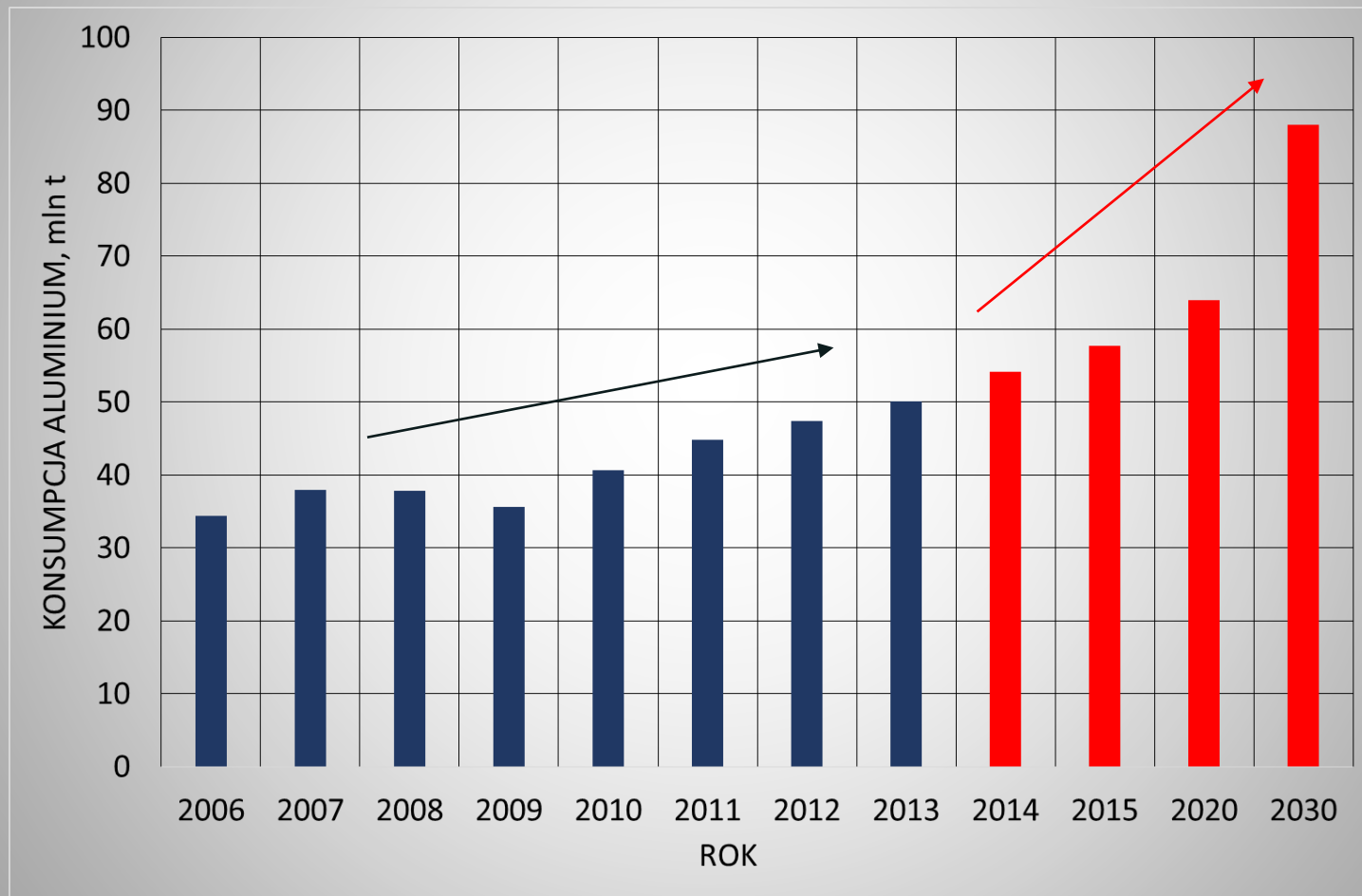

Rys. 5. Ilość Cu i Al wykorzystywana w kablach samochodowych w okresie 2010-2012r.

ALUMINIUM I MIEDŹ – PRODUKCJA, CENY

ŚWIATOWA KONSUMPCJA Al – PROGNOZA 2030

Rys.6. Światowa konsumpcja Al w okresie 2006-2013 oraz prognozy do roku 2030.

SUBSTYTUCJA MIEDZI PRZEZ ALUMINIUM

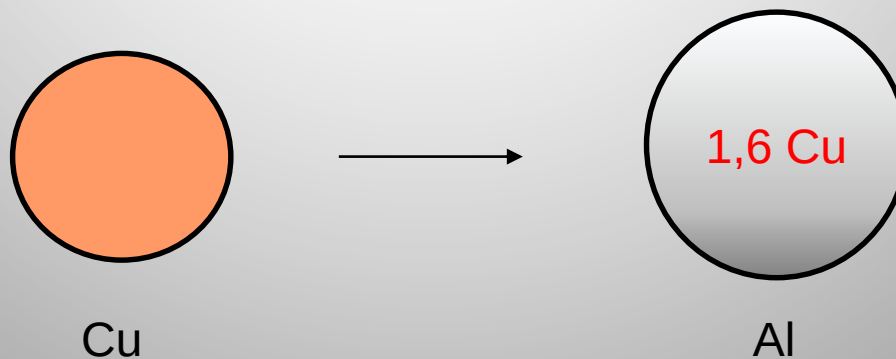
Tablica 1. Porównanie własności miedzi i aluminium

Własności	Jednostka	Cu	Al	Cu/Al
Gęstość	kg/m ³	8900	2700	3,3
Rezystywność, 20 °C	nΩm	17,24	27,3	0,63
Cena	\$/t	6800	1990	3,5

$$\left(\frac{\text{masa Al}}{\text{masa Cu}} \right)_{R=\text{const}} = \left(\frac{\text{gęstość Al}}{\text{gęstość Cu}} \right) \cdot \left(\frac{\text{rezystywność Al}}{\text{rezystywność Cu}} \right) \cong \frac{1}{2}$$

$$\left(\frac{\text{koszt Al}}{\text{koszt Cu}} \right)_{R=\text{const}} = \left(\frac{\text{masa Al}}{\text{masa Cu}} \right)_{R=\text{const}} \cdot \left(\frac{\text{cena Al}}{\text{cena Cu}} \right) \cong \frac{1}{2} \left(\frac{\text{cena Al}}{\text{cena Cu}} \right)$$

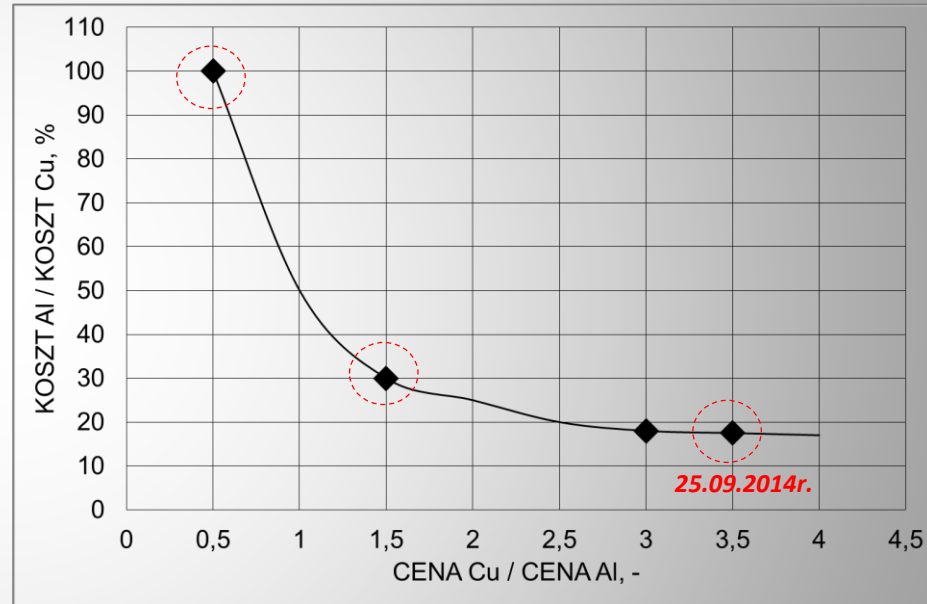
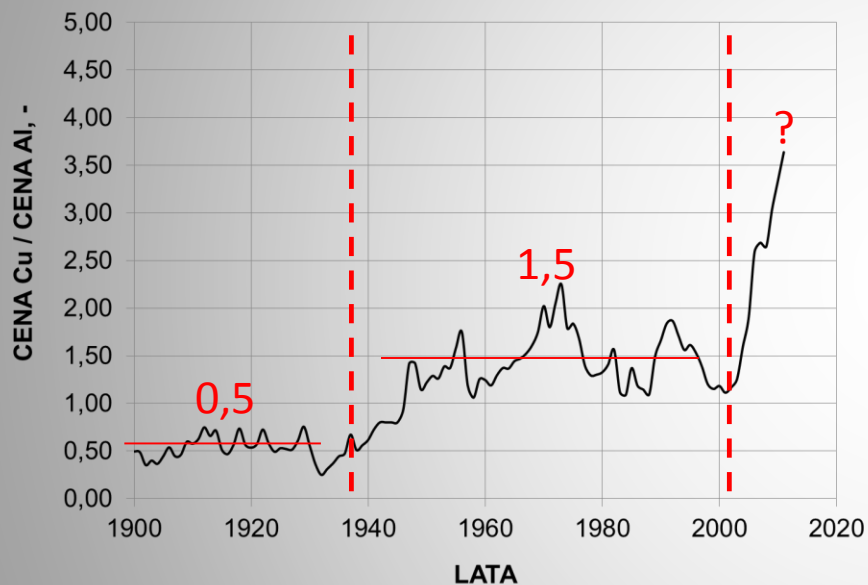
PRZEWÓD GOŁY MIEDZIANY I ALUMINOWY O TAKIEJ SAMEJ REZYSTANCJI

ALUMINIUM vs. MIEDŹ

KRZYWA TEORETYCZNA SUBSTYTUCJI MIEDZI PRZEZ ALUMINIUM DLA PRZEWODU O TEJ SAMEJ REZYSTANCJI LINIOWEJ

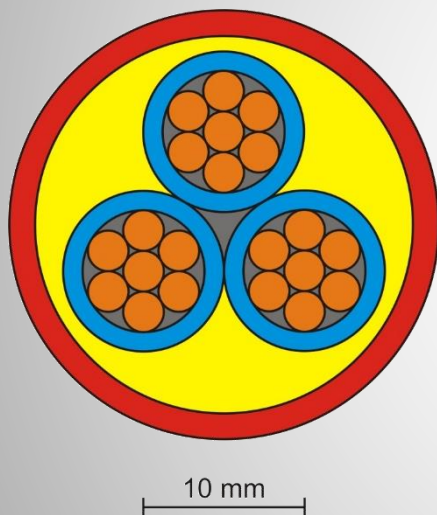

Rys. 7. Relacja cen Cu do Al w okresie ostatnich 120 lat

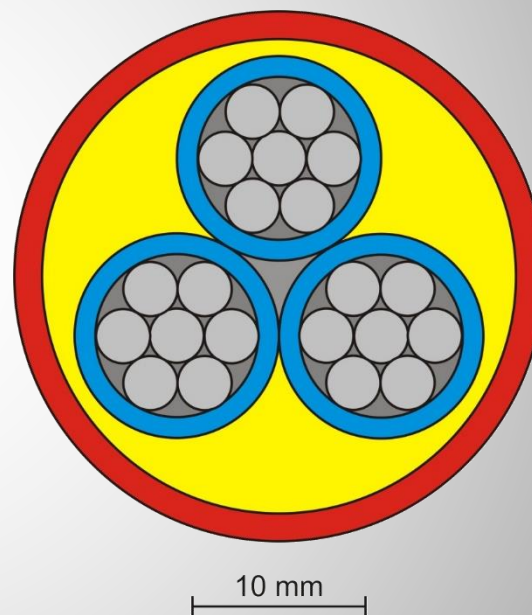
Rys.8. Krzywa substytucji Cu przez Al

SUBSTYTUCJA MIEDZI PRZEZ ALUMINIUM

PRZEWÓD Z ŻYŁAMI MIEDZIANYMI

PRZEWÓD Z ŻYŁAMI ALUMINIOWYMI

LEGENDA:

	Drut (Al)		Drut (Cu)		Izolacja		Powłoka wypełniająca
	Ekran		Pancerz		Powłoka zewnętrzna		

Rys.9. Przykład kabli z żyłą miedzianą i aluminiową

TECHNOLOGIA PRODUKCJI WYROBÓW Z MIEDZI I ALUMINIUM - PORÓWNANIE

ETAP I – GÓRNICTWO I PRZETWÓRSTWO RUDY

1. DOSTĘPNOŚĆ ŹŁOŻ RUDY

2. EKSPLOATACJA ŹŁOŻ RUDY

2. PRZETWÓRSTWO RUDY

ETAP II - METALURGIA

1. WYTAPIANIE

2. EKSTRAKCJA

3. RAFINACJA

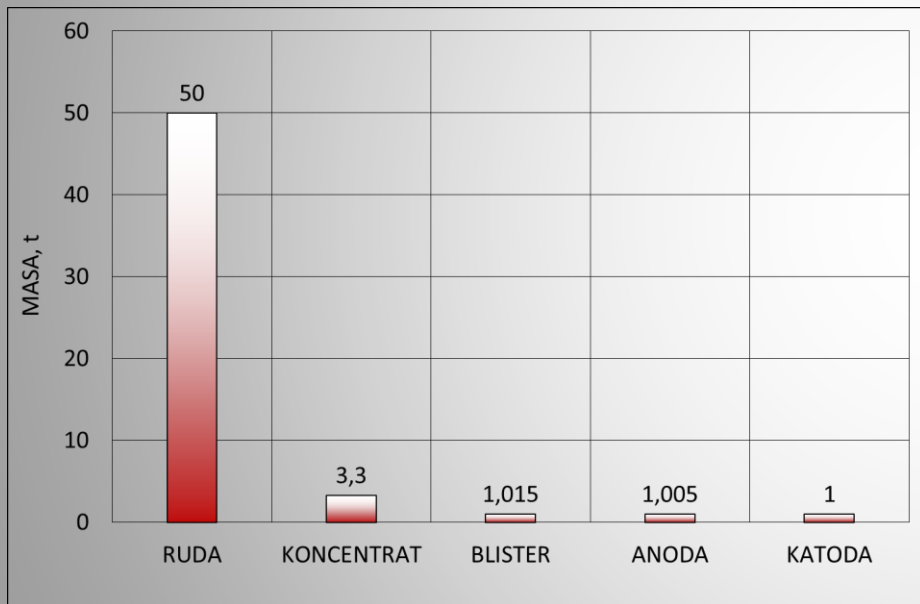
ETAP III – PRZETWÓRSTWO METALU

1. TOPIENIE

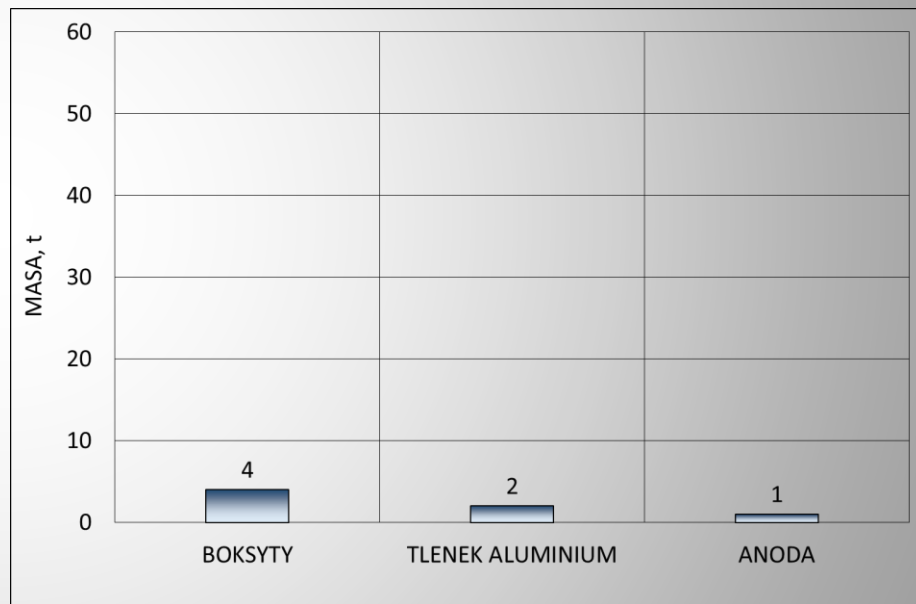
2. ODLEWANIE

3. PRZERÓBKA PLASTYCZNA

TECHNOLOGIA PRODUKCJI WYROBÓW Z MIEDZI I ALUMINIUM - PORÓWNANIE

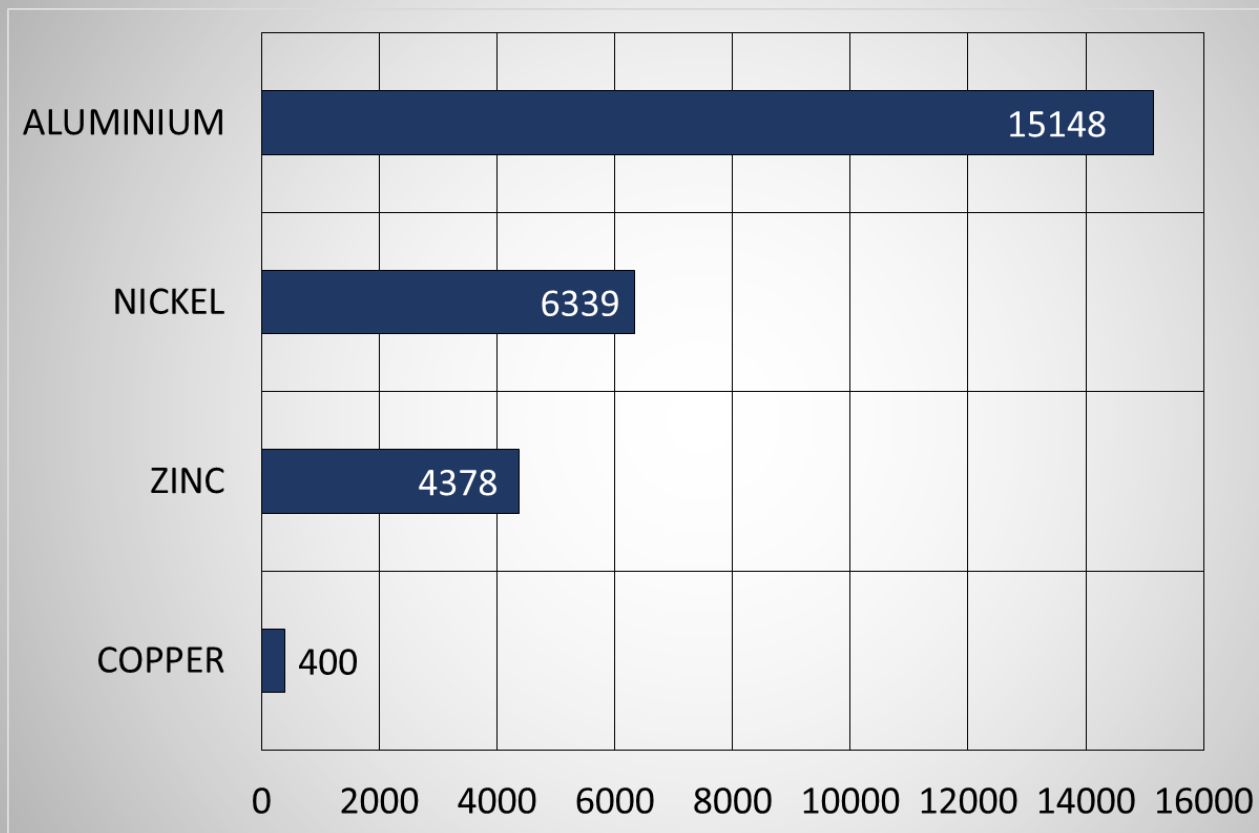

Rys. 10. Etapy produkcji miedzi

Rys.11. Etapy produkcji aluminium

TECHNOLOGIA PRODUKCJI WYROBÓW Z MIEDZI I ALUMINIUM - PORÓWNANIE

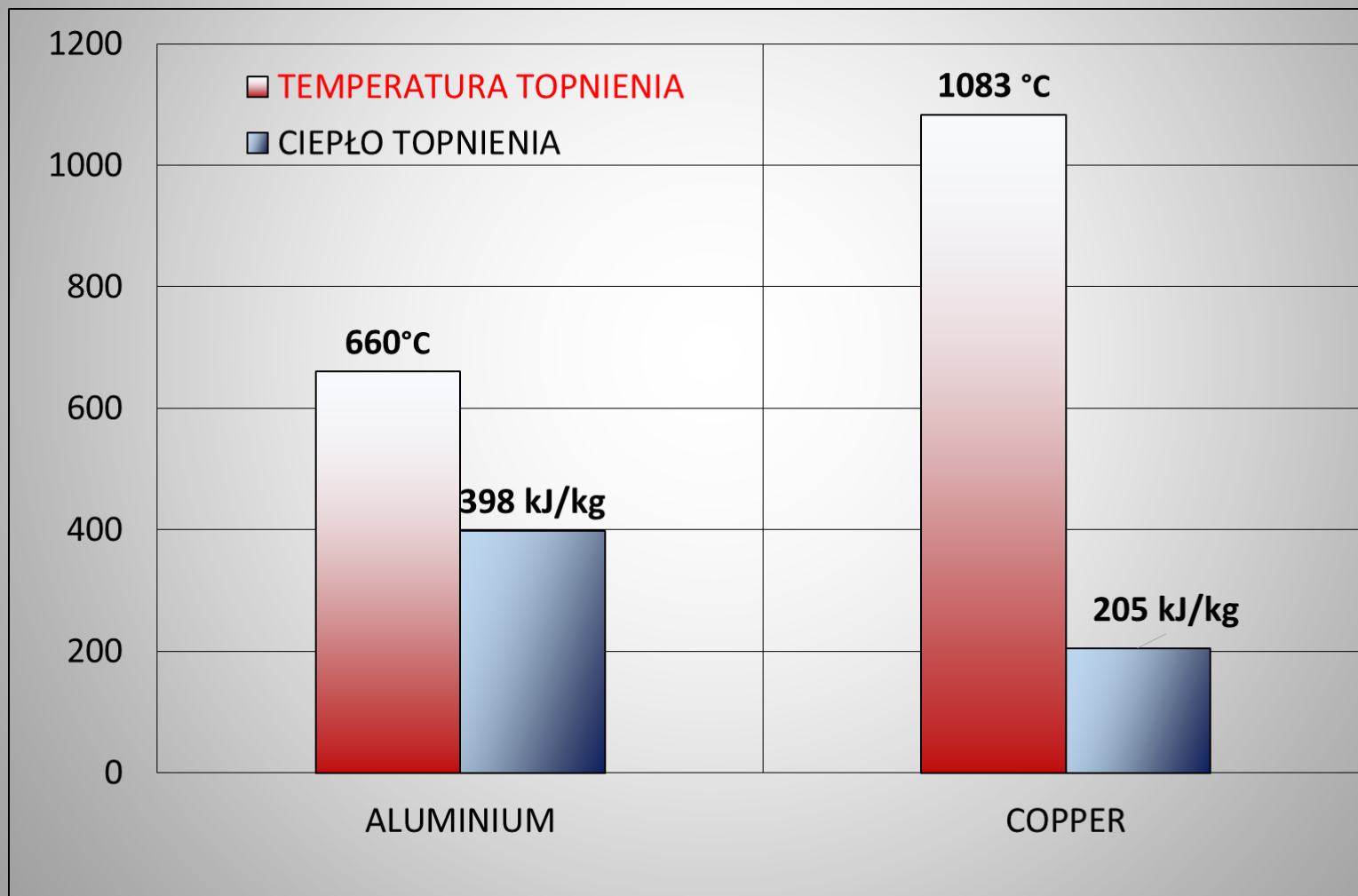

ILOŚĆ ENERGII ELEKTRYCZNEJ WYMAGANEJ DO
WYPRODUKOWANIA 1 t metalu (KWh/t)

Rys.12. Ilość energii wymagana do wyprodukowania 1 t metalu

TECHNOLOGIA PRODUKCJI WYROBÓW Z MIEDZI I ALUMINIUM - PORÓWNANIE

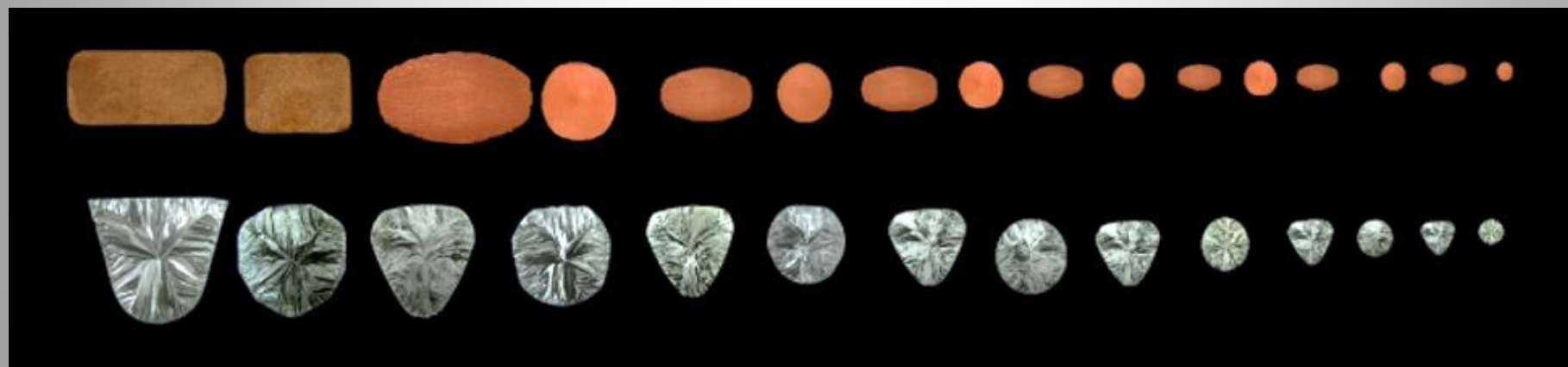
PROCES TOPIENIA

Rys.13. Porównanie własności fizycznych aluminium i miedzi

TECHNOLOGIA PRODUKCJI WYROBÓW Z MIEDZI I ALUMINIUM - PORÓWNANIE

PROCES PRZETWÓRSTWA W LINIACH CIĄGŁEGO ODLEWANIA I WALCOWANIA

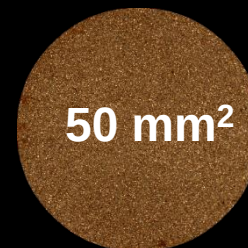
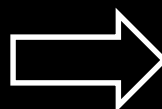
Rys.14. Makrostruktury przekroju poprzecznego pasma Cu i Al walcowanego w liniach COIW Contirod oraz Properzi

TECHNOLOGIA PRODUKCJI WYROBÓW Z MIEDZI I ALUMINIUM - PORÓWNANIE

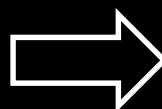
PASMO- Cu ETP

WALCÓWKA– 8 mm

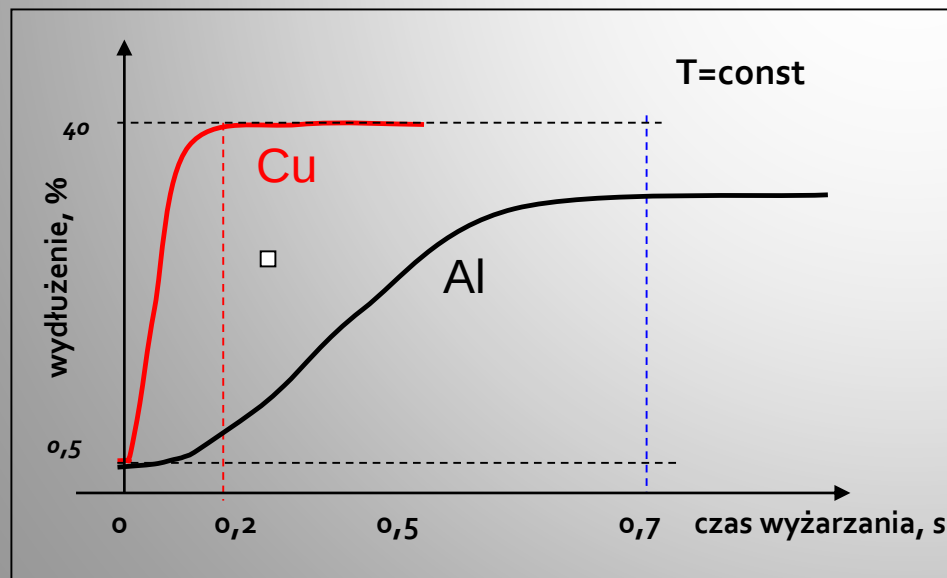
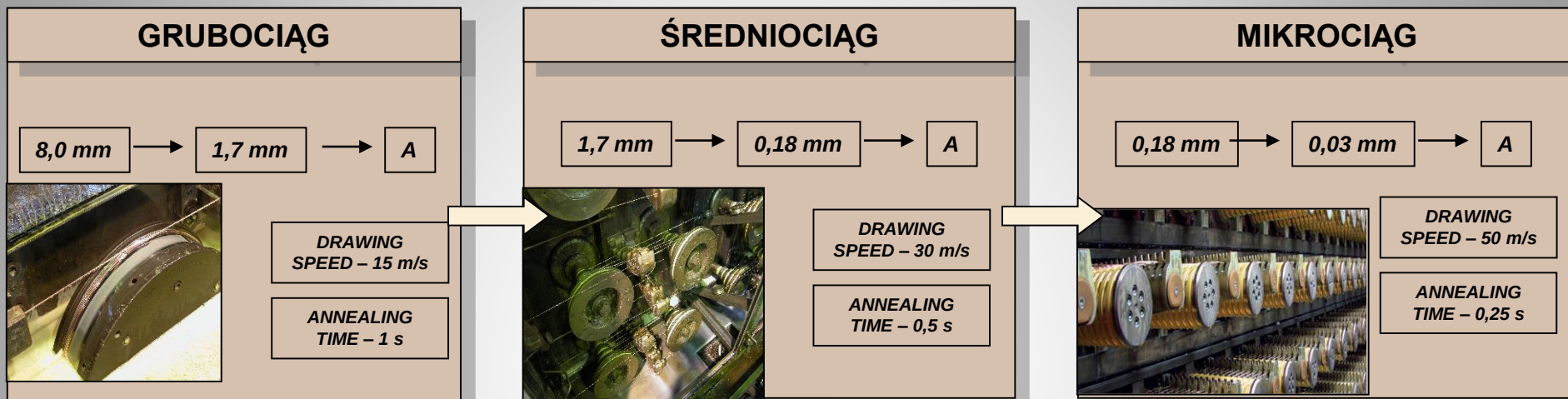
PASMO- Al1370

WALCÓWKA– 9.5 mm

TECHNOLOGIA PRODUKCJI WYROBÓW Z MIEDZI I ALUMINIUM - PORÓWNANIE

ODKSZTAŁCALNOŚĆ

- Temperatura rekrytalizacji aluminium jest niższa niż dla miedzi
- Wyższy współczynnik tarcia dla aluminium niż dla miedzi
- 3 x dłuższy cykl technologicznych dla aluminium

Rys.15. Charakterystyka zmiany wydłużenia w funkcji czasu wyżarzania w danej temperaturze aluminium i miedzi

ALUMINIUM JAKO SUBSTYTUT MIEDZI – ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

1. NISKA CENA
2. NISKA GĘSTOŚĆ
3. NATURALNA ODPORNOŚĆ KOROZYJNA
4. WYSOKI WSPÓŁCZYNNIK R_m / GĘSTOŚĆ

SŁABE STRONY

1. NIŻSZA OD Cu PRZEWODNOŚĆ ELEKTRYCZNA
2. MAŁA ODKSZTAŁCALNOŚĆ
3. NISKA ODPORNOŚĆ REOLOGICZNA
4. NISKA ODPORNOŚĆ CIEPLNA
5. WYSOKI WSPÓŁCZYNNIK TARCIA

SZANSE

1. ZMIANA PRZEKROJU POPRZECZNEGO
2. STOPY ALUMINIUM SERII 8XXX
3. STOPY ALUMINIUM SERII 6XXX I 8XXXX
4. ODPORNE CIEPLNIE STOPY Al.-Zr
5. POLIKRYSTALICZNE CIĄGADŁA DIAMENTOWE (PCD)

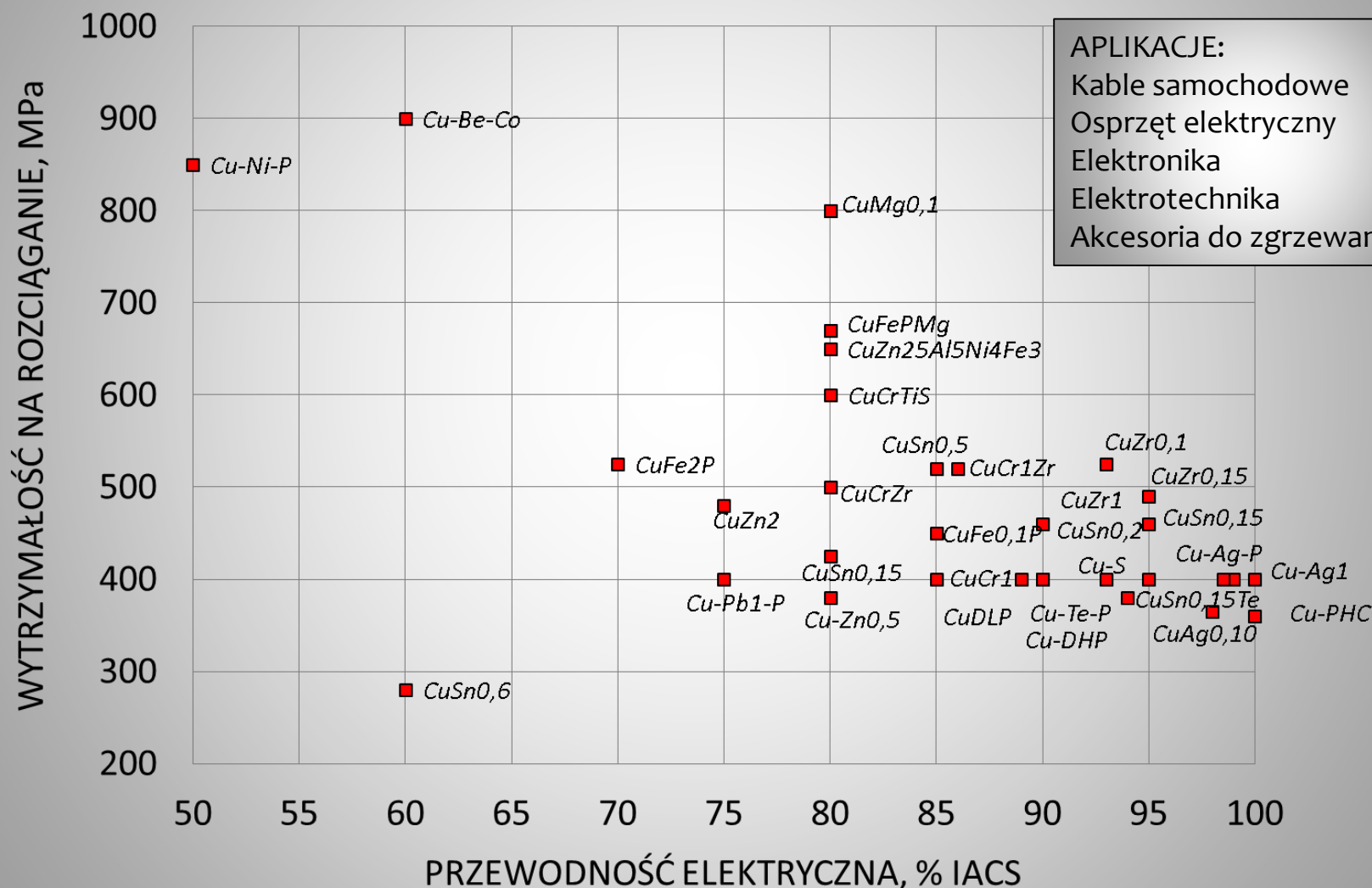
ZAGROŻENIA

1. SPADEK CEN MIEDZI
2. NIEZNANE WŁASNOŚCI EKSPLOATACYJNE
3. NOWE MATERIAŁY PRZEWODZĄCE NP. NA BAZIE GRAFENU
4. STOPY MIEDZI
4. MIEDŹ NISKOSTOPOWA

OBSZARY ZAKAZANE DLA SUBSTYTUCJI MIEDZI PRZEZ ALUMINIUM

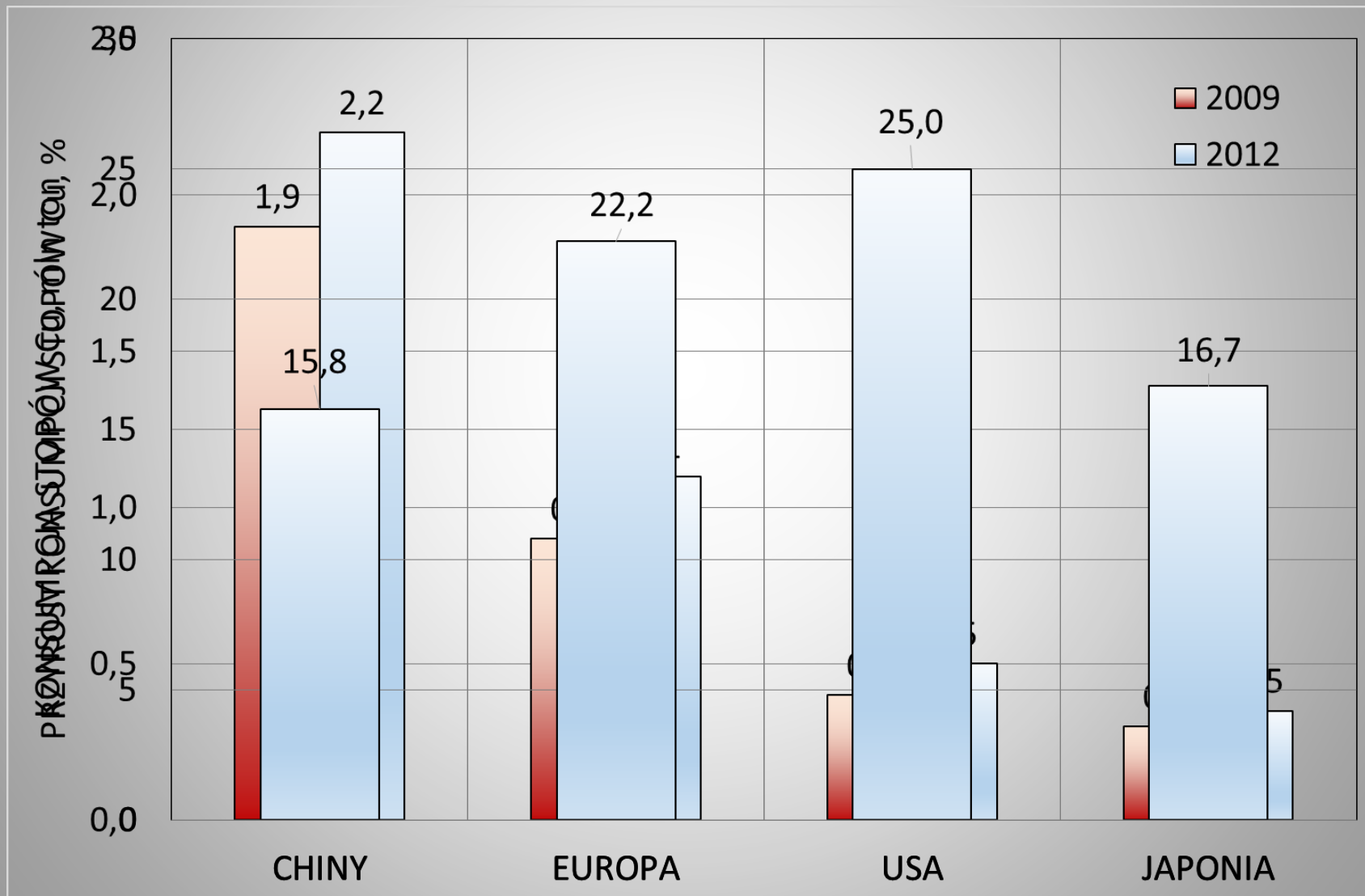
- 1. SPECJALISTYCZNE KABLE O WYSOKIEJ PRZEWODNOŚCI ELEKTRYCZNEJ***
- 2. KABLE WYSOKOOBCIĄŻALNE PRĄDOWO***
- 3. KABLE W ELEKTRONICE***
- 4. KABLE ODPORNE MECHANICZNIE, CIEPLNIE, REOLOGICZNIE I ZMĘCZENIOWO
WYKORZYSTUJĄCE MIEDŹ NISKOSTOPOWĄ***

MIEDŹ NISKOSTOPOWA

Rys.16. Relacja przewodności elektrycznej i wytrzymałości na rozciąganie wybranych gatunków miedzi niskostopowej

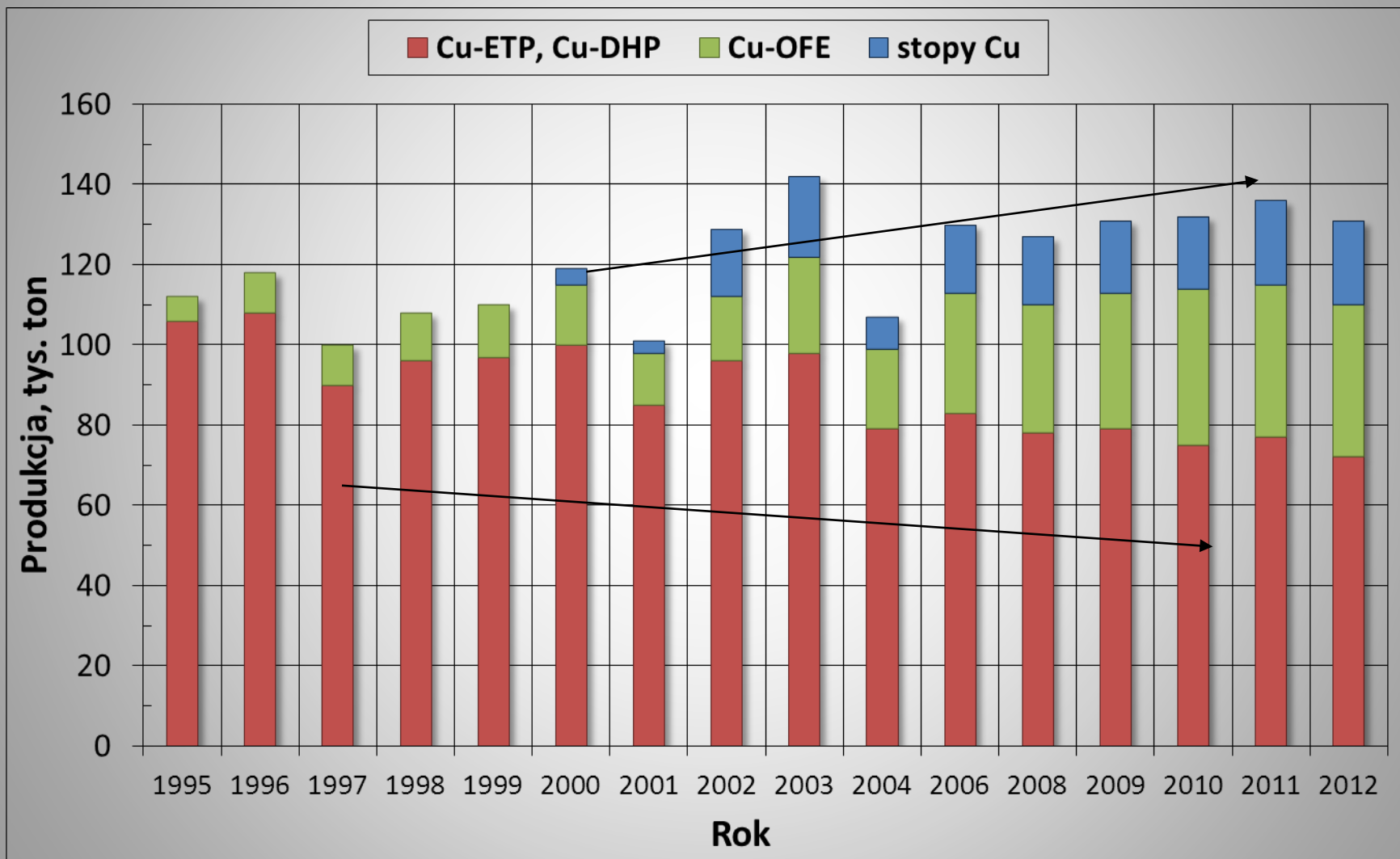
KONSUMPCJA STOPÓW MIEDZI – 2009-2012

Rys.17. Światowa produkcja stopów miedzi z podziałem na rejony

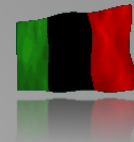

NOWE TRENDY W PRODUKCJI MIEDZI NA CELE ELEKTRYCZNE - JAPONIA

Rys.18. Produkcja czystej miedzi oraz jej stopów w Japonii w okresie 1995-2012r.

OBSZARY SUBSTYTUCJI MIEDZI PRZEZ ALUMINIUM

1. NIESKOMPLIKOWANE W BUDOWIE KABLE WYKORZYSTUJĄCE ŻYŁĘ Z Cu-ETP
2. KABLE NISKONAPIĘCIOWE WYKORZYSTUJĄCE ŻYŁĘ Z Cu-ETP
3. WYROBY WYKORZYSTYWANE W APLIKACJACH WYMAGAJĄCYCH OGRANICZENIA MASY PRZEWODU (kable samolotowe, kable samochodowe, przewody napowietrzne, konstrukcje paneli słonecznych)

Polska Izba Gospodarcza Elektrotechniki
Polish Economic Chamber of Electrotechnics
www.elektrotechnika.org.pl

Seminarium

Nowoczesne Materiały i Technologie dla elektroenergetyki
Kraków, 26 września 2014r.

Substytucja miedzi przez aluminium – współczesne trendy w elektroenergetyce

Beata Smyrak

Kraków, 26 września 2014r.